

Oponentský posudek magisterské práce

Proces (ne) směřující k ordinaci žen Srovnání postojů a vývoje ČCE a CB

Bc. Jiří Bort

Vedoucí práce Mgr. Et Mgr. Martin Vaňáč, Ph.D.

Bc. Jiří Bort odevzdal na Evangelické teologické fakultě UK v Praze magisterskou práci ze studijního oboru „Komunitní krizová a pastorační práce – diakonika“.

Práce byla odevzdána již 8. 11. 2021, ale k obhajobě přichází v červnu 2022. Předložený výtisk práce je pečlivě napsán, korekturován a neobsahuje gramatické nedostatky. Při vazbě rukopisu došlo omylem k vložení stránek z jiné sady. Po straně 14 je podruhé vloženo 14 stran (1-14).

Na s. 23 v citátu podle článku A. Lukla část textu vypadla a věta nesrozumitelně končí „...že Jim?“ Na s. 13 je překlep v označení jména J. L. Hromádky (uvedeno je J. B. Hromádka)

Určitý problém působí nejednotné používání zkratk biblických knih. Pro epištolu Korintským je někdy používána zkratka Ko (s. 23), což podle standartních zkratk (ČEP) označuje epištolu Koloským. Jindy se objevuje 1. Kor. Doporučuji používat stejné zkratky biblických knih a držet se normy ČEP.

Na s. 56 místo ČCM má být ECM.

Práce srovnává přístupy dvou evangelických církví – ČCE a CB v jejich přístupech k ordinaci žen. Práce má jasnou osnovu, která je dodržována od začátku do konce. Úvod uvádí do problematiky ordinace žen a závěr shrnuje výtěžek bádání a provedeného průzkumu mezi kazateli.

Uvádím některé věty z předložené práce, nad kterými je možné diskutovat.

s. 7 je přejet argument, že ČCE dává ordinované službě rozměr charismatické služby. S tím nekoresponduje povinný předpoklad ordinované služby ve formě nutnosti magisterského diplomu.

Na s. 8 autor tvrdí, že ČCE nespojuje ordinaci se svátostmi, nebo naopak svátosti s ordinací a tím zachovává laický rozměr služby. Ve skutečnosti sloužit svátostmi v ČCE může pouze ordinovaný farář.

Autor v práci často tvrdí, že souhlas s ordinací žen byl v ČCE rozhodnut na základě teologické analýzy. Na s. 9 ovšem M. Hájek hovoří o erozi církve, o vlivu společnosti a o ubývání mužů ve sborech. Protože již nebylo možné obsadit staršovstva muži, byly voleny ženy a později také odhlasována jejich kazatelská ordinace.

Autor cituje J. Smolíka, který píše, že pokud položíme rovnítko mezi službu Slovem a vysluhování svátostí jako viditelného Slova, potom není možné odmítnout ordinaci každému, kdo slouží Slovem. Při tomto pohledu se práce faráře nebezpečně zužuje na kázání a službu svátostmi a opominut je celý rozměr služby pastýře (pastora) a jeho úkolů biblické kybernese v církvi. Je vážnou otázkou, jestli ordinace kazatelů může být omezena pouze na zvěstování a službu svátostmi. Je tak omezen prvek, který lépe vyjadřuje slovo pastýř (pastor) a vedoucí sboru. Teprve na s. 17 je připomenut tento rozměr v citaci z článku M. Doležalové, který zmiňuje, že pokud by šlo pouze o zvěstování a svátosti, nebyla by tato otázka tak složitá, ale jedná se o úřad pastýře a správu sboru. Tyto úkoly jsou spojeny se svěřenou autoritou s pověřením být hlavou určitého společenství církve.

Jiří Bort v této citlivé tématice rozlišuje tradičnější a liberálnější pojetí práce s Biblií. Tyto termíny nejsou dostatečně vyargumentovány ve spojení s exegezí uváděných biblických citátů. Např. s. 24 – Co je to tradiční výklad? Je myšlen výklad v duchu reformační či patristické tradice? Znamená to, že máme opustit tradici a být modernisty? Výklad Písma je buď dobrý, nebo chybný. Tím se může shodovat s církevní tradicí, nebo se od ní lišit.

Na s. 24 je citován J. L. Hromádka a jeho shrnutí, že Písmo má být vykládáno z pohledu NZ, který vede ke svobodě od Zákona. V této problematice však jde o jinou otázku. Jde o hermeneutický přístup a odlišení kulturních aspektů a forem a nikoli k opuštění biblických principů apoštolského učení.

s. 25 – Je to opravdu tak, že apoštol opakuje standartní model patriarchální hierarchie? Je možné texty jako jsou 1K 11,3nn; Ef 5,21-24; Ko 3,18 snadno vyřadit argumentem patriarchální společnosti? Vždyť sám Ježíš často překonával kulturní a náboženské přehrady a evangelisté si dovolili tvrdit, že prvními svědkyněmi vzkříšení byly ženy. Apoštol Pavel váže postavení muže a ženy v manželství na stvořitelský řád. Je možné jeho učení o hlavě tak snadno vyřídit otázkou patriarchální společnosti?

s. 26 To, co se objevuje v námitkách M. Růžičky, nelze odbýt poukázáním na jeho nadřazování tradice nad Písmo.

Na s. 40 vnímám rozpor. Na jedné straně je zde tvrzení, že CB nereagovala na společenské změny a v následujícím odstavci je řečeno, že ve své práci na společenské změny reagovala. To, že Biblická škola v Kutné Hoře vznikla až v roce 1947, neznámá, že zde nebyly ženy, které studovaly na zahraničních učilištích a své vzdělání v církvi uplatňovaly.

s. 41 – Služba žen ve staršovstvech sborů CB byla umožněna. Rozhodující ale nebyl nedostatek žen, ale teologická definice dnešních staršovstev. Dnešní práce staršovstev není identická s prací staršovstev v prvotní církvi. Tenkrát ještě nebyl NZ k dispozici a apoštolské učení apoštolé a jejich spolupracovníci teprve formulovali. Dnešní staršovstva vedou sbory v určitých kolejích vymezených Biblií, starokřesťanskými a reformačními vyznáními. I dnes jsou pod autoritou teologických odborů, konferencí a jejich teologie je střežena kazateli. Nezastávají učitelský úřad církve. Dnešní starší má trochu jiné poslání než novozákonní starší. Na základě tohoto rozpoznání byla služba žen ve staršovstvech umožněna.

s. 53 – V. Ber potvrzuje, že veškeré pokusy o aplikaci textu Gn 2 se musí dít s maximální opatrností, ale nezavrhuje je.

s. 54 – Také citovaný Viktor Ber chápe 1Tm 2,11-15 jako zákaz učit, pokud je žena vedena touhou „mít moc na mužem“.

Cenný je provedený výzkum, který se sice netýkal všech kazatelů, ale přesto má určitou výpovědní hodnotu. Statistiky z CB dost jasně vypovídají, že většina pro ordinaci žen není a že tato problematika není v současné době aktuální.

To, že kazatelům CB nevadí farářky v jiných církvích, bych nepovažoval za argument k přijetí této praxe. Není naším úkolem hodnotit uspořádání jiných církví. I když nejsme církvi hierarchickou, můžeme spolupracovat s církví tohoto typu. Proto není naším úkolem kritizovat ordinaci žen v jiné církvi.

Uvědomuji si, že práce o ordinaci žen za duchovní v ČCE a CB je nesnadným tématem. Jiří Bort podnikl dobré historické a sociologické sondy do této problematiky. Práce je podána v oboru krizové a pastorační práce – diakonie. To znamená, že jejím předmětem nebyla především exegeze příslušných biblických textů. Tím došlo k tomu, že nejzávažnější otázka ve vztahu ordinace žen v CB zůstala stranou. Jedná se o význam role, která je dána

slovem „kefalé“ tedy hlava. Egalitáři berou zpravidla význam tohoto slova jako původ, zdroj. Komplementaristé chápou toto slovo více ve významu autority. Muž jako hlava ženy dostává určitou zodpovědnost za vedení rodiny a sám musí být poddán Kristu jako hlavě. V diskusi tolik nejde o teologické vzdělání žen, o jejich charisma ke kázání, či pověření službou svátostí. Jako důležitější diskusní rovina se pak jeví otázka pochopení úřadu kazatele jako určité autority ve sboru. Pastor je sice jedním ze starších, ale ve skutečnosti má autoritu zvláště v biblicko-teologických otázkách a jejich aplikaci na život sboru. Jde tedy o úřad spojený s pastýřskou a učitelskou autoritou. To se potvrdilo také ve výzkumu provedeném kolegou Bortem (s. 68). Nejčastějším důvodem pro odmítnutí byly biblické důvody a to, že muž je hlavou a že má nést odpovědnost za vedení.

Ve vyhodnocení výzkumu (s. 71) se opět objevuje shrnutí slovy „konzervativní pochopení Písma, tradice církve a větší vhodnost mužů pro tuto službu. Doporučuji tyto termíny vysvětlit. Konzervovat znamená chránit před nepříznivými vlivy pro uchování vlastností. Toto slovo není vhodné používat pouze v pejorativním smyslu. Také „*paradosis*“ – tradice je termín, který se snaží vystihnout skutečnost, že formy lidské zkušenosti jsou předávány z generace na generaci. Tradice mohou být velkou pomocí. Podle sociologů Petera Bergera a Thomase Luckmanna mají povahu objektivní zkušenosti. V poslední době více a více protestantských teologů a církví bere daleko vážněji tradici církve. Nový zákon užívá slovo tradice ve smyslu předávat, vyučovat, což je velmi podstatné. Podobně sloveso *paradidomi* vyjadřuje předávání učení, které apoštol předával. 1K 11,2-3: „Chválím vás, že si mne stále připomínáte a držíte se tradice, kterou jste ode mne přijali. Rád bych, abyste si uvědomili, že hlavou každého muže je Kristus, hlavou ženy muž a hlavou Krista je Bůh.“ Je zajímavé, že slovo tradice je apoštolem použito právě u výkladu role hlavy.

s. 72 – podle autora chybí v CB jasnější pochopení toho, zda platí biblická hierarchie postavení muže a ženy pouze pro manželství, nebo obecně v rámci církve. Myslím, že odpověď z výzkumu vyplývá a určitá zdrženlivost k ordinaci žen je právě výrazem tohoto chápání. Také se tam projevují zkušenosti z církví, kde ordinace žen již déle funguje a zkušenosti nejsou vždy jednoznačně pozitivní.

s. 73 – Je skutečně studium teologie, služba staršího sboru a služba kázáním důvodem pro ordinaci žen? Není to právě spíše otázka Písmem podtrhované autority, která brání přitakání k ordinaci žen?

s. 75 – obsahuje nesprávný údaj o tom, že financování CB je ve větší míře závislé na státu. To neodpovídá skutečnosti, protože tento příspěvek v rozpočtu řady sborů tvoří pouze 10-20 % celkového financování.

Celkově práce splnila své zadání a vychází z hojného užívání českých pramenů. Postrádal jsem práci s cizojazyčnými zahraničními zdroji z ekumeny. V rámci KEKu a World Reformed Alliance by se našly materiály, které měly vliv na diskusi o ordinaci žen v českých církvích. V případě magisterského studia teologie bych také postrádal rozvinutí biblicko-teologických přístupů k danému tématu. Vzhledem k tomu, že se ale jedná o práci v oboru diakoniky, navrhuji ohodnocení stupněm B (velmi dobře), případně C (uspokojivě).

ThDr. Pavel Černý, Th.D.

květen 30. 5. 2022